

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Suomen Olympiakomitean lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa liikuntapolitiikasta (VNS 6/2018 vp)

Viite: sivistysvaliokunnan lausuntopyyntö 18.1.2019

Suomen Olympiakomitea kiittää mahdollisuudesta lausua liikuntapoliittiseen selontekoon. Tässä lausunnossa Suomen Olympiakomitea keskittyy lausuntopyynnön mukaisesti huippu-urheiluun. Yleisempi liikuntapoliittiseen selontekoon liittyvä kirjallinen lausunto on toimitettu sivistysvaliokunnalle 23.1.2019 ja siihen liittyvä suullinen kuuleminen on tapahtunut sivistysvaliokunnassa 24.1. 2019.

Suomen Olympiakomitea lausuu otsikkoasiassa huippu-urheilun osalta seuraavaa:

1 Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriössä (OKM) valmisteltu Liikuntapoliittinen selonteko on merkittävä avaus suomalaisen liikuntapolitiikan kehittämiseksi 2020-luvulla. Selonteko ottaa kantaa ja ehdottaa toimenpiteitä liikunnallisen elämäntavan edistämiseen, huippu-urheilun kehittämiseen sekä seuratoiminnan edellytysten varmistamiseen. Selonteolle on selkeä tarve.

Selonteossa esitetty tavoite huippu-urheilumenestyksen edistämisestä on perusteltu. Huippu-urheilu kiinnostaa ja innostaa ihmisiä ja sitä pidetään merkityksellisenä, mutta kansainvälinen kilpailu menestyksestä kovenee. Nykyisen menestystason pitäminenkin edellyttää kovempia ponnisteluja koko huippu-urheilun kentässä.

Olympiakomitea painottaa selonteossa seuraavia seikkoja yleisinä, myös huippu-urheilua, mahdollistavina toimina, jotka ovat tärkeä toteuttaa mahdollisimman pian, jo tulevalla vaalikaudella:

- Budjetin avaaminen liikunnalle
- Liikunnan edistäminen poikkihallinnollisesti

Huippu-urheilumenestyksen tukemisen osalta keskeistä on riittävien taloudellisten resurssien takaaminen tuleville vuosille sekä Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön rooli suomalaisen huippu-urheilun johtajana.

2 Tiivistelmä Suomen Olympiakomitean huippu-urheilua koskevista ehdotuksista

- Lisätään valtion vuotuista rahoitusta huippu-urheiluun 10 miljoonaa euroa tulevalla vaalikaudella. Tavoitteena tulee olla vuositasolla 30 miljoonan euron lisäys, joka toteutetaan kolmen seuraavan vaalikauden aikana.
- Perustetaan selonteossa mainittu Olympiarahasto.
- Kohdennetaan lisäresurssit urheiluakatemioiden ja valmennuskeskuksiin sekä kärkiurheilijoiden ja nuorten lahjakkuuksien tukemiseen.
- Tehdään tarvittaessa selvitys huippu-urheilulain tarpeellisuudesta keinona huippu-urheilumenestystä tukevaan johtamiseen.

3 Budjetin avaaminen liikunnalle

Tärkein valtion liikuntabudjetin kehittämistoimi on selonteossa mainittu budjetin avaaminen. Se mahdollistaa keskeiset selonteossa mainitut uudet toimet myös urheilumenestyksen lisäämiseksi.

Budjetin avaaminen liikunnalle ja urheilulle on perusteltua useasta syystä. Huippu-urheilun osalta ilman merkittävää lisärahoitusta ei ole mahdollista edistää huippu-urheilumenestystä. Nykyisellä rahoitusmallilla ei ole näkyvissä, että lisäkohdennuksia voidaan tehdä. Käytännössä kaikki liikunnan valtionrahoitus kohdennetaan rahapelivoittovaroista, ja näillä varoilla on pikemmin lasku- kuin nousupaine. Kolmanneksi budjetin avaamiselle on perusteena liikunnan yhdenvertaisuus muihin toimialoihin nähden. Liikunta on ainoa toimiala, jonka koko valtionrahoitus tulee käytännössä yksinomaan rahapelivoittovaroista. Kyse on samalla yhteiskunnan arvostuksesta myös huippu-urheilulle.

Budjetin avaaminen tarkoittaa kahta toisiinsa liittyvää asiaa:

- 1) liikuntabudjetissa käytetään jatkossa yleiskatteellisia budjettivaroja veikkausvoittovarojen lisäksi ja siten lisätään myös huippu-urheilun kokonaisbudjettia sekä
- 2) nykyisin liikuntabudjetissa olevia määrärahoja siirretään soveltuvin osin muiden hallinnonalojen yleiskatteellisiin budjetteihin ja myös siten lisätään liikunnan kokonaisbudjettia.

Budjetin avaaminen mahdollistaa liikuntabudjetin kasvun ja rahoituslähteiden monipuolistamisen sekä lisäksi poikkihallinnollista liikunnan ja urheilun edistämistä.

On myönteistä, että budjetin avaaminen näkyy selonteossa. Siinä todetaan ”*Tarkoituksenmukaista olisi, että liikuntabudjetin rakennetta muutettaisiin ja tasoa nostettaisiin siten, että budjettivaroista rahoitettaisiin liikuntaa jonkin verran nykyistä enemmän pysyvästi*” (s. 44). Selonteossa ei kuitenkaan ole kuvattu yksityiskohtaisesti, miten se voidaan tehdä. Tässä on tarkennettavaa tulevalle vaalikaudelle.

Suomen Olympiakomitea pitää erittäin myönteisenä sivistysvaliokunnan lausuntoa (SiVL 10/2018) valtiovarainvaliokunnalle, jossa todetaan seuraavaa:

”Sivistysvaliokunta toteaa, että nykyisin liikunta on ainoa toimiala, jonka rahoitus tulee käytännössä yksinomaan rahapelitoiminnan tuotoista. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä liikunnalle osoitetun rahoituksen pohjan monipuolistamista ja laajentamista vahvemmin talousarviorahoitukseen. Tulevaisuudessa liikunnan rahoituksen tulisi koostua Olympiarahaston tuotoista, rahapelivoittovaroista ja kasvavasta talousarviorahoituksesta. Valiokunnan arvion mukaan liikunnan kokonaisrahoitusta tulee pyrkiä vahvistamaan siten, että vuoteen 2030 mennessä huippu-urheilun rahoitus on kasvanut vuositasolla noin 30 miljoonalla eurolla. Urheiluyhteisön oma varainhankinta on erittäin tärkeää rahoituksen kokonaisuuden

kannalta, ja saatujen lausuntojen mukaan sekä Olympiakomitea että Paralympiakomitea ovat tehostaneet ja tulevat edelleen tehostamaan varainhankintaansa.”

Toimenpide-ehdotukset ja painotukset tulevalle vaalikaudelle budjetin avaamisesta:

- Liikunnan voimavarojen kasvattamiseksi vastaamaan tarpeeseen sekä toimialojen yhdenvertaisuuden, budjetin selkeyden ja liikunnan poikkihallinnollisten edistämisen mahdollisuuksien lisäämiseksi avataan valtion budjetti liikunnalle. Tämä tarkoittaa, että liikuntabudjetissa käytetään jatkossa yleiskatteellisia budjettivaroja rahapelivoittovarojen lisäksi ja nykyisin liikuntabudjetissa olevia määrärahoja siirretään soveltuvien osien muiden hallinnonalojen yleiskatteellisiin budjetteihin.

4 Liikunnan ja urheilun edistäminen poikkihallinnollisesti

Selonteossa kuvataan konkreettisesti poikkihallinnollisuuden lisäämistä, erityisesti luvussa 10. Selonteossa todetaan: *”Jatkossa tulisi perustaa yksi valtioneuvoston nimittämä ja opetus- ja kulttuuriministeriön johtama liikuntapolitiikan koordinaatioelin, jossa olisi edustus kaikista fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan edistämiseen tavalla tai toisella liittyvistä ministeriöistä sekä tarvittaessa myös valtionhallinnon ulkopuolisia asiantuntijajäseniä esimerkiksi järjestöistä.”* (s. 41-42).

Myös huippu-urheilun kehittämiseen liittyviä päätöksiä tehdään monilla hallinnonaloilla. Poikkihallinnollisuuden lisääminen tehostaisi myös huippu-urheilun osalta resurssien kohdentamista.

Suomen Olympiakomitean kanta on, että vaikuttavuuden ja toimeenpanon varmistamiseksi sekä koordinaation selkiyttämiseksi yhteistyövelvoite tulee kirjata liikuntalakiin. Poikkihallinnollisen yhteistyön tulee toteutua valtioneuvostotasolla, esimerkiksi liikunnan ministerityöryhmässä. Yhteistyön toimeenpanemiseksi tulee myös perustaa valtioneuvoston nimeämä liikuntaa koordinoiva toimielin, jonka puheenjohtajana toimii OKM:n edustaja. Siinä tulee olla myös liikunta- ja urheilujärjestöjen edustus. Nykyisessä lainsäädännössä OKM:n lisäksi muilla hallinnonaloilla ei ole velvoitetta ottaa liikuntaa ja urheilua huomioon päätöksenteossaan.

Toimenpide-ehdotukset ja painotukset tulevalle vaalikaudelle poikkihallinnollisuudesta:

- Vaikuttavuuden ja toimeenpanon varmistamiseksi sekä koordinaation selkiyttämiseksi kirjataan eri hallinnonalojen yhteistyövelvoite liikuntalakiin.
- Hallinnonalojen yhteistyön toimeenpanemiseksi toteutetaan poikkihallinnollista yhteistyötä valtioneuvostotasolla ja perustetaan valtioneuvoston nimeämä liikuntaa koordinoiva toimielin, jossa liikunta- ja urheilujärjestöt ovat edustettuina.

5 Huippu-urheilumenestyksen tukeminen

5.1. Huippu-urheilun yhteiskunnallinen perustelu

Tutkimusten mukaan 74 % suomalaisista on kiinnostunut siitä, että suomalaiset urheilijat menestyvät kansainvälisesti, 72 % suomalaisista kokee, että huippu-urheilijat tarjoavat myönteisiä esimerkkejä, joita muut voivat seurata ja 70 % suomalaisista kokee saavansa hyvää mieltä huippu-urheilun seuraamisesta. Huippu-urheilulla ja huippu-urheilijoilla on siis suuri merkitys suomalaisille. Huippu-urheilun merkitystä kuvaa myös urheiluohjelmien asema television katsotuimpien ohjelmien joukossa. Huippu-urheilu luo yhteisöllisiä elämyksiä, myönteistä identiteettiä ja inspiraatiota sekä taloudellisessa mielessä antaa yhteiskunnalle enemmän kuin ottaa.

Suomalaisten kiinnostus huippu-urheiluun osoittaa, että huippu-urheilumenestystä on syytä tukea Suomessa ja jatkossa nykyistä enemmän. Kansainvälinen kilpailu menestyksestä kovenee koko ajan ja nykyiset resurssit eivät riitä pärjäämiseen tässä kilpailussa.

5.2. Selonteon ehdotukset

Selonteon mukaan valtion tehtävänä on luoda edellytyksiä huippu-urheilumenestykselle. Valtion tulee huippu-urheilumäärärahojen osalta ohjata kehitystä niin, että huippu-urheilussa noudatetaan eettisesti kestäviä periaatteita ja Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia.

Selonteon toimenpide-ehdotuksia ovat:

- Urheilijoiden tukeminen apurahajärjestelmän kautta.
- Valtion huippu-urheilurahoituksen lisääminen 2020-luvulla ja suuntaaminen erityisesti urheilijan uralle valmistavaan nuoruvaiheeseen.
- Valtion varautuminen omalta osaltaan olympiarahaston perustamiseen.
- Huippu-urheilun johtamisen keskittäminen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikköön.

Selonteossa todetaan ehdotusten kustannusvaikutuksiksi Olympiarahaston peruspääomaan lahjoitettava enintään 20 miljoonan euron suuruinen erä valtion omistamia osakkeita sekä muun huippu-urheilun 3-5 miljoonan euron vuotuinen lisärahoitus.

5.3. Resurssien lisääminen huippu-urheilulle

Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön budjetti on vuonna 2019 noin 10 miljoonaa euroa. Tästä jaetaan lajien valmentautumisen tehostamiseen 6 miljoonaa euroa ja noin 2 miljoonaa euroa käytetään monilajisiin kisavalmisteluihin ja -osallistumisiin. Monilajisia kisoja on olympiadin aikana 15 (mm. olympialaiset, paralympialaiset, nuorten olympialaiset ja universiadit).

Olympiakomitean esittämä 10 miljoonan euron vuotuinen rahoituslisäys kohdennettaisiin lahjakkaimpien nuorten lisäksi valmentautumisen toimintaympäristöjen kehittämiseen ja kärkiurheilijoiden tukemiseen (ei kuitenkaan urheilijoihin, joiden harjoittelu voidaan rahoittaa puhtaasti kaupallisesti). Lisäresursseilla tuettaisiin ensisijaisesti niiden urheilijoiden polkua, jotka ovat eniten taloudellisen avun tarpeessa, eikä niitä, jotka urheilemisella tai siihen liittyvien kaupallisten oikeuksien hyödyntämisellä saavat hyvän toimeentulon. Suuri osa aikuisista huippu-urheilijoistamme elää köyhyysrajalla.

Rahoituksen lisäys on perusteltua myös, kun tarkastelemme huippu-urheilurahoituksen tarvetta kansainväliseen kilpailuun nähden ja vertaamme esimerkiksi taiteen ja muun kulttuurin rahoitukseen.

Selonteossa huippu-urheiluun todetaan liittyvän 3-5 miljoonan euron lisärahoitustarve. Lisärahoitus suunnattaisiin erityisesti urheilijan uralle valmistavaan nuoruvaiheeseen. Olympiarahaston perustaminen on ehdottoman kannatettava ja se toisi myös omalta osaltaan jatkuvuutta rahoitukseen tulevina vuosina.

On myönteistä, että lisärahoitustarve on tunnistettu. Suomen Olympiakomitean arvion mukaan tarve on kuitenkin suurempi: **huippu-urheiluun tarvitaan kaikkiaan noin 10 miljoonan euron lisäys vuositasolle kolmen seuraavan vaalikauden aikana vaalikausittain**, jotta voidaan jatkuvasti tavoitella kansainvälistä huippumenestystä. Lisärahoitus voi koostua valtion budjettituen lisäksi ainakin Olympia-rahaston tuotoista. Vaalikausittaisen 10 miljoonan lisäyksen avulla pystyttäisiin tekemään johdonmukaisia ja perusteltuja valintoja huippu-urheilujärjestelmässä.

Lisääntyvät taloudelliset resurssit kohdennettaisiin seuraavasti:

1. Valmentautumisprosessit: valmentautumisen laatu ja nuoret urheilijat aikaisemmin tuen piiriin sekä useampi nuori laajemmalle tuelle
 - Lajiliitoille ja urheilijoille jaettavat tuet
 - Olympiayksilöurheilu, joukkuepelit, paralympiaurheilu ja ei-olympialajit
 - Nuorten urheilijoiden valmennuskeskittymiin siirtymisen vauhdittaminen
 - Potentiaalisten nuorten ja kärkiurheilijoiden valmentajien tuki
2. Ammattivalmentamisen edistäminen
 - Nuorten olympiavalmentajatuet
 - Olympiavalmentajatuet
3. Valmennuskeskittymien rakentaminen ja joukkuepelien vastuuohjelma
 - Valitut urheiluakatemit ja valmennuskeskukset
 - Asiantuntijapalvelut
 - Urheilijoiden hyvä päivä huomioiden 24/7 tarpeet (asuminen, ruoka, opinnot ym.)
 - Suurin osa lapsista tulee mukaan urheiluun joukkuepelien kautta. Siksi on tärkeää, että joukkuepeleissä valmentautumisen monipuolinen pohja taataan kasvukeskuksissa.
4. Huippu-urheiluyksikön asiantuntijapalvelut urheilijoille ja lajeille
 - Lääkäriverkosto, fysioterapiaverkosto, psyykkisen valmennuksen verkosto, ravintovalmennuksen verkosto, fyysisen valmennuksen verkosto, kaksoisuraverkosto
 - Maajoukkueiden leiri- ja kilpailutoiminta

Myös järjestöt tekevät työtä yksityisen rahoituksen lisäämiseksi. Olympiakomitea koordinoi ponnisteluja huippu-urheilun yhteiseksi varainkeruuksi. Esimerkkinä tästä on tämän vuoden alussa aloitettu Nuorelle siivet -kampanja, jolla kerätään rahoitusta nuorten urheilijoiden harjoittelun tukemiseen. Myös muut urheilujärjestöt ovat lisänneet ponnistelujaan viime vuosina. Esimerkiksi entistä useammalla järjestöllä on varainhankinnasta vastaava työntekijä. Olympiakomitean budjetista valtionavun osuus on 68 % ja oman varainhankinnan osuus 32 %. Olympiakomitean oma varainhankinta on ollut viime vuodet kasvussa ja töitä sen edelleen kasvattamiseksi tehdään koko ajan.

Toimenpide-ehdotukset ja painotukset tulevalle vaalikaudelle huippu-urheilusta:

- Kansainvälisen huippu-urheilumenestyksen jatkuvan tavoittelun mahdollistamiseksi lisätään huippu-urheilun valtion rahoitusta 10 miljoonaa euroa tulevalle vaalikaudella. Olympiarahaston mahdollinen tuotto voi pienentää tätä rahoitustarvetta tulevaisuudessa. Tavoitteena on kaikkiaan 30 miljoonan euron lisäys eri lähteistä kolmen seuraavan vaalikauden aikana. Lisäresurssit kohdennetaan kilpailukykyisiin toimintaympäristöihin – erityisesti urheiluakatemioihin ja valmennuskeskuksiin – sekä kärkiurheilijoiden ja lahjakkaimpien nuorten tukemiseen.

5.4. Johtamisen selkeyttäminen

Johtamisen selkiyttäminen tarkoittaa OKM:n ja Suomen Olympiakomitean välisen työnjaon selventämistä. Nyt toiminnan johtaminen ja vastuu on Olympiakomiteassa, mutta resurssiohjaus hajautettuna ministeriön ja Olympiakomitean välille. Huippu-urheilumenestys edellyttää, että johto ja resurssit ovat samassa paikassa. Nykyisen kaltainen välimalli ei käytännön kokemusten ja kansainvälisten esimerkkien perusteella ole paras

mahdollinen huippu-urheilumenestyksen tekijä. OKM ja Olympiakomitea ovat selonteon pohjalta jo aloittaneet johtamisen selkeyttämisen.

Selonteossa todetaan, että ”Jatkossa on tarvittaessa tutkittava nykyisen lainsäädännön uudistamisen tarve ja arvioitava erillisen huippu-urheilulain tarpeellisuus”. (s. 39). Tulevaisuudessa on tarkasteltava, edistäisikö huippu-urheilulaki huippu-urheilumenestystä tukevaa johtamista.

Helsingissä 29.1. 2019

Mikko Salonen
toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea